

Наталія Мельник, Тетяна Дідоренко

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Головні концепції регулювання обліку в Україні базуються на міжнародних стандартах (МСБО). Як відомо, стандарти обліку вважаються продовженням традицій так званої англо-американської облікової системи. Тому досвід країн, облік у яких формувався на подібних

теоретичних засадах, викликає особливу зацікавленість у вітчизняних спеціалістів. По-перше, це сприяє розумінню багатьох облікових принципів та механізмів, а по-друге, це дозволяє ефективно використовувати зарубіжний досвід на практиці.

Великобританія є однією з країн, досвід якої у сфері регулювання, організації та ведення обліку є корисним для України.

Після початку радикальної реформи системи обліку у відповідності з міжнародними стандартами, принципові відмінності між українською та британською системою обліку були усунені. Сьогоднішні концептуальні засади обліку в Україні узгоджуються з загальноприйнятими принципами обліку (GAAP) та МСБО. Проте, у порівнянні з МСБО національні системи обліку як України, так і Великобританії зберігають деякі особливості.

Сучасна система регулювання обліку у Великобританії сформувалася в результаті поєднання історичних облікових традицій, консерватизму та опосередкованого впливу з боку ЄЕС і МСБО. Законодавче регулювання обліку залишається дуже м'яким, воно включає всі варіанти, які дозволяються в ЄЕС, тобто вважається, що самі спеціалісти бухгалтерського обліку розроблять деталі і правила використання стандартів.

До 1981р. у Великобританії нормативного регулювання обліку практично не існувало. У 1981р. було прийнято Закон про компанії, який включав у себе вимоги 4-ї Директиви ЄЕС, яка стосується форм фінансової звітності. У 1985 р. набув чинності «узагальнюючий» Закон про компанії, який об'єднав вимоги Законів 1947, 1948, 1967, 1980 та 1981 років. Безпосередньо ведення бухгалтерського обліку та звітності регулюється Правилами стандартної бухгалтерської практики (SSAP) та Стандартами фінансової звітності (FRS).

Окрім зазначених вище документів, що регулюють облік і є, як правило, обов'язковими, існують рекомендації окремих професійних бухгалтерських організацій. Вони не є обов'язковими і носять рекомендаційний характер.

Широкий можливості впливу на облік та звітність має фондова біржа, яка фактично першою у Великобританії почала процес регулювання фінансової звітності, що подавалась компаніями. Вимоги фондової біржі тісно переплітаються з вимогами Закону про компанії та Стандартами з питань, що стосуються інтересів інвесторів. Вимоги біржі регулюють як власне фінансову звітність і порядок її подання, так і обов'язковість публікації проміжних результатів діяльності та оголошення інформації, яка вплине на ціни акцій.

Традиційно британське законодавство не ставило вимог щодо подання фінансової звітності, лише у відповідності з Директивою ЄЕС №4 Законом про компанії у редакції 1981 року це було зроблено вперше. У 1992 році Комітет з бухгалтерських стандартів видав стандарт фінансової звітності (FRS) "Характеристика фінансової звітності" де навів вимоги щодо обсягу інформації та змісту окремих статей. При цьому компаніям дозволяється вибирати декілька форматів звітності. На відміну від звітності в Україні більш деталізовано розписуються доходи і прибутки отримані від різних видів діяльності, а також нарахування та виплата відсотків і дивідендів. До прийняття цього стандарту, компанії мали можливість зловживати показниками прибутку в розрахунку на одну акцію, оскільки надзвичайні статті вказувалися у звітності після розподілу доходу на акцію. Оскільки трактування надзвичайних статей є дуже широким і вільним, компанії класифікували окремі статті прибутків і збитків як надзвичайні і таким чином маніпулювали показником доходу на акцію.

Діюче законодавство Великобританії вимагає, щоб аудиторській перевірці підлягали бухгалтерські звітні документи компанії будь-яких розмірів та видів діяльності.

Головним документом з обліку інфляційних явищ у Великобританії є вказівки про інфляційний облік, в яких наводиться широкий діапазон можливих дій компаній. Аналогічні вимоги діють і в Ірландії. Вимоги щодо відображення інфляції регулюються на законодавчому рівні з 1973 р. Цікавим є те, що до того часу, поки темпи інфляції в Великобританії не перевищували 10 % за рік, облік негативних явищ знецінення активів не викликав у країні особливого інтересу. Тому після 1980 року британські облікові спеціалісти втратили інтерес до цієї проблеми. Іншою особливістю є небажання уряду Великобританії погодитися на використання обліку на основі поточної купівельної вартості (в Україні – справедлива вартість), оскільки необхідно розробляти методику індексації балансової вартості активів, а, отже, й визнати наявність значних темпів інфляції.

Бухгалтерські норми стосовно основного капіталу є яскравим прикладом ліберального (дозволяючого) підходу до обліку у Великобританії в цілому. Активи можна відображати у балансі як за первісною так і за оцінювальною вартістю. Різні активи можуть мати різну базу оцінки. Відсутні нормативи щодо проведення переоцінок, а компанії самостійно встановлюють періодичність та базу переоцінки.

Стандарт фінансової звітності 15 "Облік амортизації" (FRS 15) повністю узгоджується з МСБО. Проте, в обліку використовуються одні норми і способи розрахунку амортизації, а в податковому обліку це питання регулюється Управлінням податкових платежів, яке встановлює стандартні податкові відрахування. Не нараховується амортизація на інвестиції в нерухомість, тобто щодо інвестиційного капіталу не використовуються амортизаційні відрахування, а лише проводиться його переоцінка.

У відповідності з МСБО 2 "Запаси" метод оцінки запасів ЛІФО є альтернативним. Проте, британський стандарт SSAP 9 "Запаси та довготермінові контракти" забороняє використання цього методу в країні. Управлінням податкових платежів Великобританії цей метод не дозволяється застосовувати в процесі розрахунку податку на прибуток. Разом з цим, британські компанії, які працюють за межами Великобританії, можуть використовувати вказаний метод, якщо це передбачено чинним законодавством іншої країни (наприклад, України).

У Великобританії облікова політика та методи бухгалтерського обліку ґрунтуються на концептуальній основі, прийнятій стандартом SSAP 2, в параграфі 3-му та 4-му якого зазначено: методи бухгалтерського обліку є реалізацією на практиці фундаментальних концепцій. Порядок внесення змін до облікової політики регламентуються законодавчо. Згідно із обліковим стандартом 17 (SSAP 17) усі випадки змін після складання балансу поділяються на ті, що підлягають коригуванню, які викладаються у примітках до звітності і описують їх результат і характер (наприклад, нездійснені на дату складання балансу факти). Згідно із стандартом 6 (SSAP 6) удосконалення облікової політики, що спричинило матеріальні (суттєві) зміни, повинно відноситись до статей поточного звітного періоду, як коригування раніше нарахованих резервів, і впливати на суму доходу поточного періоду.

В результаті впливу ЄЕС та МСБО зовнішній вигляд і зміст бухгалтерських документів, які використовуються у Великобританії, суттєво змінилися, але через неоднозначність формулювання принципу "істинного і неупередженого представлення", який було внесено до Директиви ЄЕС поряд з іншими загальновизнаними принципами саме на вимогу Великобританії, реальна бухгалтерська політика залишається однією з найгнучкіших і найменш консервативних у Європі.

Література

1. Джон Блейк, Ориол Амагт Европейский бухгалтерский учет. Справочник/Перевод с англ. – М.: Информационно-издательский дом «ФИЛИНЪ», 1997.- 400с. 2. Choi, Frost and Meek, International Accounting, Fourth Edition. – GB: Prentice-Hall, 2002. 3. Roberts Clare, Weetman Pauline, Gordon Paul International Financial Accounting: a comparative approach, Second Edition.- London: Pitman Publishing, 1998.

Анотація

Розкрито особливості нормативного регулювання бухгалтерського обліку у Великобританії з врахуванням впливу Міжнародних стандартів обліку та ЄЕС. Описано методику обліку окремих складових активів, капіталу та зобов'язань, а також фінансової звітності у відповідності з Правилами стандартної бухгалтерської практики (SSAP) та Стандартами фінансової звітності (FRS).

Annotation

This article explores the influence of international accounting standards and EU directives on normative and legislative regulation of accounting in United Kingdom. The article describes the organisation of accounting of assets, liabilities, capital and financial reporting according to SSAP and FRS.